

Onderwijspakket
voor niveau 2, 3 en 4

Voedingsbeleid: **ONDERVOEDING**

Zorg voor Beter II project

‘Stoplichtmodel verbetert Voedingstoestand’

auteur

mw. Anita van Zijlen, docent verpleegkunde

Gooise Zorgacademie Hilversum, onderdeel van ROC ASA Utrecht

Hilversum, november 2011

Dit onderwijspakket is ontwikkeld in samenwerking met ROC ASA / Gooise Zorgacademie, de Stuurgroep Ondervoeding en V&VN en is een van de resultaten project Stoplichtmodel verbetert Voedingstoestand, Zorg voor Beter II.

Het project (2011) had als doelstelling het realiseren van een effectief voedingsbeleid in enkele zorginstellingen door intensieve begeleiding; voorwaarden scheppen voor sectorbrede implementatie van vroege herkenning en behandeling van ondervoeding door de ontwikkeling van een doe-het-zelf pakket voedingszorg en helpdeskfunctie; ontwikkeling van een onderwijspakket voedingsbeleid voor helpenden, verzorgenden en verpleegkundigen niveau 4

www.zorgvoorbeter.nl
www.asa.nl
www.stuurgroepondervoeding.nl
www.venvn.nl

Utrecht, december 2011

Onderwijspakket voedingsbeleid: ONDERVOEDING

Inleiding en verantwoording:

Dit onderwijsdocument is bedoeld voor docenten, opleiders en trainers die helpenden, verzorgenden en verpleegkundigen opleiden die werkzaam zijn in de ouderenzorg. Zij kunnen het materiaal gebruiken in hun curricula en trainingen.

De doelgroep waarvoor dit onderwijspakket is samengesteld zijn:

- helpende zorg en welzijn niveau 2,
- verzorgende niveau 3 VIG Brancheverbijzondering VVT
- verpleegkundigen niveau 4 Brancheverbijzondering VVT.

Het onderwijspakket bevat de volgende kerntaken en werkprocessen:

Niveau 2 helpende zorg en welzijn
<p>Kerntaak 1 Bieden van zorg en ondersteuning op basis van een werkplanning</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Werkproces 1.1 Maakt een werkplanning op basis van het zorg-, leef-, begeleidings- of activiteitenplan
• Werkproces 1.3 Ondersteunt bij persoonlijke zorg/ADL
<p>Kerntaak 2 Ondersteunen bij het zelfstandig functioneren</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Werkproces 2.2 Ondersteunt een cliënt/zorgvrager bij de zelfredzaamheid
<p>Kerntaak 3 Uitvoeren van organisatie - en professiegebonden taken</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Werkproces 3.2 Stemt de werkzaamheden af
• Werkproces 3.3 Evalueert de werkzaamheden

Niveau 3 verzorgende IG Brancheverbijzondering VVT
<p>Kerntaak 1: Bieden van zorg en ondersteuning op basis van het zorgdossier</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Werkproces 1.1 Stelt (mede) het zorgplan op
• Werkproces 1.2 Biedt persoonlijke verzorging en observeert gezondheid en welbevinden
• Werkproces 1.5 Begeleidt een zorgvrager
• Werkproces 1.8 Geeft voorlichting, advies en instructie
• Werkproces 1.10 Stemt de zorgverlening af
• Werkproces 1.11 Evalueert de zorgverlening

Niveau 4 Verpleegkundige Brancheverbijzondering VVT

Kerntaak 1 Bieden van zorg en begeleiding in het verpleegkundig proces

Werkprocessen:

- Werkproces 1.1 Stelt verpleegkundige diagnose en stelt verpleegplan op
- Werkproces 1.2 Biedt persoonlijke verzorging, observeert en monitort gezondheid en welbevinden
- Werkproces 1.3 Houdt rekening met de kenmerken van de zorgvrager in de specifieke context
- Werkproces 1.4 Begeleidt een zorgvrager
- Werkproces 1.6 Geeft voorlichting, advies en instructie
- Werkproces 1.8 Coördineert de zorgverlening
- Werkproces 1.9 Evalueert de zorgverlening

Kerntaak 2 Uitvoeren van organisatie- en professiegebonden taken

Werkprocessen:

- Werkproces 2.1 Werkt aan deskundigheidsbevordering en professionalisering van het beroep
- Werkproces 2.2 Werkt aan het bevorderen en bewaken van kwaliteitszorg

Specifieke werkprocessen behorend bij ondervoeding:

1. Heeft kennis van de theorie rondom het ontstaan van ondervoeding.
2. Het signaleren en vaststellen van ondervoeding met behulp van enkele hulpmiddelen.
3. Adviseren, voorlichten en instructie geven aan zorgvragers over ondervoeding.
4. Kiest en past interventies toe om ondervoeding te voorkomen.
5. Coördineren van de zorg rondom ondervoeding en doorverwijzen naar andere disciplines.

Competenties¹:

- A. beslissen en activiteiten initiëren
- C. begeleiden
- D. aandacht en begrip tonen
- E. samenwerken en overleggen
- F. ethisch en integer handelen
- H. overtuigen en beïnvloeden presenteren
- J. formuleren en rapporteren
- K. vakdeskundigheid toepassen
- L. materialen en middelen inzetten
- M. analyseren
- Q. plannen en organiseren
- R. op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten
- S. kwaliteit leveren
- T. Instructies en procedures opvragen
- U. omgaan met veranderingen
- V. met druk en tegenslag omgaan

¹ Uit Kwalificatiedossier Callibris 2011

De opbouw van het onderwijspakket is als volgt;

- Kerntaak
- Werkprocessen
- Specifieke werkprocessen behorend bij ondervoeding:
- Competenties en gedragsindicatoren
- Hulpmiddelen die gebruikt kunnen worden om de competenties te ontwikkelen
- Resultaat: op welke manier kan de helpende, verzorgende of verpleegkundige aantonen dat het resultaat is bereikt

De gebruiker kan zelf inschatten welke opdrachten van toepassing zijn in zijn/haar onderwijssituatie. De werkvormen worden in de opdrachten niet beschreven. Het gaat er met name om dat de gebruiker concreet materiaal kan vinden over ondervoeding om het onderwijs vorm te geven.

Verantwoording: “Ondervoeding”

Voeding speelt een grote rol in ons leven. Eten we wel gezond? Hoe kunnen we overgewicht voorkomen? Welke diëten werken goed en zijn ook gezond? Er is ook vanuit de overheid veel aandacht voor dit onderwerp.

Deze aandacht zien we ook terug in de zorg. Het zijn dan vooral de onderwerpen overgewicht en ondervoeding die steeds meer aandacht krijgen.

Zorgorganisaties in de verpleging, verzorging en thuiszorg werken sinds 2007 met het Kwaliteitskader Verantwoorde Zorg. In het kwaliteitskader staan de normen voor verantwoorde zorg. Naast het aantonen van kwaliteit van de geboden zorg is het laten zien van preventief handelen van de organisaties toegevoegd. Daarmee is het signaleren van gezondheidsrisico's bij zorgvragers/cliënten structureel onderdeel geworden van de geboden zorg. In de praktijk zien we dat risicosignalering uitgaat van zeven gezondheidsrisico's. Ondervoeding is er daar één van.

Meer en meer wordt duidelijk dat ondervoeding een groot en lang onderschat probleem is bij veel ouderen. Uit het jaarlijks onderzoek van de Inspectie voor de Gezondheidszorg bleek dat een aanzienlijk percentage zorgafhankelijke mensen ondervoed is (IGZ 2005) Dit geldt voor cliënten in de thuiszorg en de verpleeg- en verzorgingshuizen.

De gevolgen van ondervoeding zijn fors: wonden genezen minder gemakkelijk en de conditie van mensen en daarmee het welbevinden loopt sterk terug met allerlei klachten tot gevolg. Als verzorgende, helpende of verpleegkundige is het belangrijk om het gevaar van ondervoeding te signaleren en zo ernstigere gevolgen te voorkomen. Het is belangrijk te weten wat ondervoeding is en wat je kunt doen om dit te voorkomen.

1. Heeft kennis van de theorie rondom het ontstaan van ondervoeding

Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Kerntaak 1 Bieden van zorg en ondersteuning op basis van een werkplanning Werkprocessen: <ul style="list-style-type: none"> Werkproces 1.3 Ondersteunt bij persoonlijke zorg/ADL 	Kerntaak 1: Bieden van zorg en ondersteuning op basis van het zorgdossier Werkprocessen: <ul style="list-style-type: none"> Werkproces 1.2 Biedt persoonlijke verzorging en observeert gezondheid en welbevinden 	Kerntaak 1 Bieden van zorg en begeleiding in het verpleegkundig proces Werkprocessen: <ul style="list-style-type: none"> Werkproces 1.2 Biedt persoonlijke verzorging, observeert en monitor gezondheid en welbevinden Werkproces 1.3 houdt rekening met de kenmerken van de cliënt in de specifieke context

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
1. Heeft kennis van de theorie rondom het ontstaan van ondervoeding	K: vakdeskundigheid toepassen M: analyseren - leren Dit betekent dat de helpende / verzorgende / verpleegkundige: <ul style="list-style-type: none"> weet wat er verstaan wordt onder ondervoeding weet wanneer er risico is op ondervoeding weet waarom ondervoeding vaak onderschat wordt weet welke factoren een rol spelen bij het ontstaan van ondervoeding weet wat de gevolgen zijn van ondervoeding 	Worddocument Casus (ie bijlage 1 en vragenlijst: Wat is ondervoeding? http://www.venvn.nl/Portals/20/.../RichtlijnMondzorgNVVA_web.pdf 8 http://www.gezond24.nl/video/bekijk/ondervoeding-bij-ouderen.htm Filmpje uitgezonden bij omroep Max met globale informatie over ondervoeding 8 http://www.vilans.nl/Pub/Home/Ons-aanbod/Producten/Producten-Kennisbundels/Producten-Kennisbundels-Kennisbundel-eten-en-drinken.html	De helpende kan d.m.v. het beantwoorden van vragen aantonen dat zij in staat is om veranderingen in het eetpatroon van een zorgvrager te evalueren De verzorgende / verpleegkundige kan d.m.v. het maken van vragen aantonen dat zij op de hoogte is van de theorie rondom het ontstaan van ondervoeding En dat zij (verzorgende / verpleegkundige) de verkregen informatie kan verwerken door deze toe te passen bij het vaststellen van risico op ondervoeding

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
	<ul style="list-style-type: none"> - weet hoe vaak ondervoeding voorkomt in de praktijk 	<p>8 http://www.stuurgroepondervoeding.nl/fileadmin/inhoud/verpleeg_verzorging/documenten/Kwaliteitskader_Verantwoorde_zorg_VV_T_april_2010.pdf Zichtbare zorg: Kwaliteitskader verantwoorde zorg</p> <p>8 http://www.stuurgroepondervoeding.nl/index.php?id=171 Feiten en cijfers ondervoeding</p>	

2. Het signaleren en vaststellen van ondervoeding met behulp van een aantal hulpmiddelen.

Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
<p>Kerntaak 1 Bieden van zorg en ondersteuning op basis van een werkplanning</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 1.1 Maakt een werkplanning op basis van het zorg-, leef-, begeleidings- of activiteitenplan • Werkproces 1.3 Ondersteunt bij persoonlijke zorg/ADL <p>Kerntaak 3 Uitvoeren van organisatie - en professiegebonden taken</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 3.2 Stemt de werkzaamheden af 	<p>Kerntaak 1: Bieden van zorg en ondersteuning op basis van het zorgdossier</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 1.1 Stelt (mede) het zorgplan op • Werkproces 1.2 Biedt persoonlijke verzorging en observeert gezondheid en welbevinden • Werkproces 1.5 Begeleidt een zorgvrager • Werkproces 1.10 Stemt de zorgverlening af 	<p>Kerntaak 1 Bieden van zorg en begeleiding in het verpleegkundig proces</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 1.1 Stelt verpleegkundige diagnose en stelt het verpleegplan op • Werkproces 1.2 Biedt persoonlijke verzorging, observeert en monitort gezondheid en welbevinden • werkproces 1.3 houdt rekening met de kenmerken van de cliënt in de specifieke context • Werkproces 1.4 Begeleidt een zorgvrager

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
<p>1. Het signaleren en vaststellen van ondervoeding met behulp van een aantal hulpmiddelen.</p>	<p>J: formuleren en rapporteren L: materialen en middelen inzetten A: beslissen en activiteiten initiëren E: samenwerken en overleggen R: op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten T: instructies en procedures</p>	<p>8 http://www.stuurgroepondvoeding.nl/fileadmin/inhoud/verpleeg_verzorging/documenten/Instructiekaart_je_meting_kniehoogte.doc</p> <p>Worddocument: " Instructie meting kniehoogte"</p> <p>8</p>	<p>De helpende heeft kennis van de hulpmiddelen die gebruikt worden bij het vaststellen van ondervoeding.</p> <p>De verzorgende / verpleegkundige is in staat om de hulpmiddelen te gebruiken om ondervoeding vast te stellen bij een zorgvrager.</p>

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
	<p>opvlogen</p> <p>Dit betekent dat de helpende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • in staat is om veranderingen in het voedingspatroon te signaleren en te rapporteren aan de 1^e verantwoordelijk verzorgende. <p>Dit betekent dat de verzorgende en verpleegkundige:</p> <ul style="list-style-type: none"> • in staat is om de ondervoeding te signaleren en te rapporteren • Weet welke hulpmiddelen hij/zij kan gebruiken om ondervoeding vast te stellen • een zorgbegeleider kunnen begeleiden bij meten en wegen. 	<p>http://www.stuurgroepondervoeding.nl/fileadmin/inhoud/verpleeg_verzorging/documenten/ACHTERGRONDINFORMATIE_VenV_2008def.pdf Informatie over de hulpmiddelen SNAC-rc</p> <p>8 http://www.vilansprojecten.nl/documents/0427%20Goed%20wegen%20is%20een%20kunst%20.pdf Document: goed wegen is een kunst</p> <p>8 http://www.stuurgroepondervoeding.nl/fileadmin/inhoud/verpleeg_verzorging/documenten/Kwaliteitsdocumenten/Weeg_en_screeningsbeleid.pdf Document: Weeg- en screeningsbeleid</p>	<p>De verzorgende en verpleegkundige is in staat om het meet- en weegbeleid uit te voeren.</p> <p>De verpleegkundige is in staat om een screeningsbeleid op te zetten.</p>

3. Adviseren, voorlichten en instructie geven aan zorgvragers over ondervoeding

Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
<p>Kerntaak 3 Uitvoeren van organisatie - en professioneel gebonden taken</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 3.2 Stemt de werkzaamheden af • Werkproces 3.3 Evalueert de werkzaamheden 	<p>Kerntaak 1: Bieden van zorg en ondersteuning op basis van het zorgdossier</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 1.5 Begeleidt een zorgvrager • Werkproces 1.8 Geeft voorlichting, advies en instructie • Werkproces 1.10 Stemt de zorgverlening af • Werkproces 1.11 Evalueert de zorgverlening 	<p>Kerntaak 1 Bieden van zorg en begeleiding in het verpleegkundig proces</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • werkproces 1.3 en houdt rekening met de kenmerken van de cliënt in de specifieke context • Werkproces 1.4 Begeleidt een zorgvrager • Werkproces 1.6 Geeft voorlichting, advies en instructie • Werkproces 1.8 Coördineert de zorgverlening • Werkproces 1.9 Evalueert de zorgverlening

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
<p>1. Adviseren, voorlichten en instructie geven aan zorgvragers over ondervoeding</p>	<p>C. begeleiden D. aandacht en begrip tonen E. samenwerken en overleggen F. ethisch en integer handelen H. overtuigen en beïnvloeden J. formuleren en rapporteren K. vakdeskundigheid toepassen L. materialen en middelen inzetten Q. plannen en organiseren R. op de behoeften en</p>	<p>8 http://www.stuurgroepondvoeding.nl/fileadmin/inhoud/verpleeg_verzorging/documenten/Folder_Risico_op_ondervoeding_verzorgingshuis.doc Voorlichtingsfolder: "Denk niet te licht over uw gewicht" 8</p>	<p>De helpende kan de eventuele bijzonderheden over de voortgang van de voedingstoestand van de bewoner / cliënt overdragen aan de 1ste contact verzorgende</p> <p>De criteria van het voorlichtingsgesprek zijn vastgelegd in een schriftelijke rapportage.</p>

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
	<p>verwachtingen van de "klant" richten</p> <p>T. instructie en procedures opvolgen</p> <p>U. omgaan met veranderingen</p> <p>Dit betekent dat de verzorgende/verpleegkundige:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Respect toont en empathisch kan reageren op de zorgvrager - Kan inspelen op de behoeften en verwachtingen van de zorgvrager - In staat is om de zorgvrager te adviseren. - In staat is om de juiste instructies te geven aan de zorgvrager om de zelfzorg te stimuleren en bevorderen 	<p>http://nhg.artsennet.nl/kenniscentrum/k_voorlichting/NHGPatientenbrieven/NHGPatientenbrief/PBD12b.htm</p> <p>NHG Patiëntenbrief "Ondervoeding"</p> <p>Leermiddelen voor niveau 3 en 4; GVO en preventie: het voeren van een voorlichtingsgesprek en maken van een voorlichtingsplan.</p>	<p>De verzorgende/verpleegkundige heeft de zorgvrager relevante voorlichting en instructie gegeven</p> <p>De verzorgende / verpleegkundige heeft zijn/haar bevindingen vastgelegd in een schriftelijke rapportage</p>

4. Kiest en past interventies toe om ondervoeding te voorkomen.

Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
N.V.T.	<p>Kerntaak 1: Bieden van zorg en ondersteuning op basis van het zorgdossier</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 1.2 Biedt persoonlijke verzorging en observeert gezondheid en welbevinden • Werkproces 1.5 Begeleidt een zorgvrager • Werkproces 1.8 Geeft voorlichting, advies en instructie • Werkproces 1.10 Stemt de zorgverlening af • Werkproces 1.11 Evalueert de zorgverlening 	<p>Kerntaak 1 Bieden van zorg en begeleiding in het verpleegkundig proces</p> <p>Werkprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 1.1 Stelt verpleegkundige diagnose en stelt het verpleegplan op • Werkproces 1.2 Biedt persoonlijke verzorging, observeert en monitort gezondheid en welbevinden • werkproces 1.3 houdt rekening met de kenmerken van de cliënt in de specifieke context • Werkproces 1.4 Begeleidt een zorgvrager • Werkproces 1.8 Coördineert de zorgverlening • Werkproces 1.9 Evalueert de zorgverlening

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
1. Uitvoeren van voedingsbeleid aan de hand van zorgplan	C. begeleiden D. aandacht en begrip tonen E. samenwerken en overleggen F. ethisch en integer handelen G. overtuigen en beïnvloeden J. formuleren en rapporteren K. vakdeskundigheid toepassen L. materialen en middelen inzetten Q. plannen en organiseren R. op de behoeften en	<p>8 http://www.stuurgroepondervoeding.nl/fileadmin/dbc/documenten/Meet_Weet_Uitlegkaart.pdf Document: uitleg bij "meet wat je eet".</p> <p>8 http://www.zorgvoorbeter.nl/onderwe</p>	<p>De helpende /verzorgende / verpleegkundige heeft de te nemen interventies uitgevoerd bij de zorgvrager</p> <p>Via casuïstiek laat de verzorgende zien dat hij/zij in staat is een keuze te maken uit verschillende interventies</p>

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
	<p>verwachtingen van de "klant" richten</p> <p>T. instructies en procedures opvolgen</p> <p>U. omgaan met veranderingen</p> <p>Dit betekent dat de helpende / verzorgende / verpleegkundige:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de zorgvrager informeert over de te nemen interventies - in staat is de zorgvrager adequaat kan ondersteunen bij het voorkomen van ondervoeding - in staat is om methodisch en doelgericht zorg te bieden volgens zorgplan - respect toont en empatisch kan reageren op de zorgvrager - kan de zorg uitvoeren conform de uitgezette interventies in het zorgplan - kan inspelen op de behoeften en verwachtingen van de zorgvrager <p>Dit betekent dat de verzorgende/verpleegkundige:</p> <ul style="list-style-type: none"> - in staat is om de zorgvrager te adviseren. - in staat is om de gegeven zorg te evalueren 	<p>rpen/over/eten-en-drinken/verbeteren5/ Document: Verbeteren van eet- en drinksituaties</p> <p>8 http://www.stuurgroepondervoeding.nl/fileadmin/dbc/documenten/Meet_Weet_Invoerlijst.pdf Document: invoerlijst "meet wat je eet".</p> <p>8 http://www.vilans.nl/Pub/Home/Ons-aanbod/Producten/Producten-Kennisbundels/Producten-Kennisbundels-Kennisbundel-eten-en-drinken.html Kennisbundel eten en drinken</p>	<p>Via casuïstiek kan de verzorgende / verpleegkundige laten zien dat hij in staat is om de informatie op een begrijpelijke manier kan overbrengen op de zorgvrager.</p> <p>Via casuïstiek kan de verzorgende / verpleegkundige laten zien dat hij in staat is om de gegeven zorg te evalueren met de zorgvrager</p> <p>De verpleegkundige / verzorgende kan benoemen welke interventies zijn te nemen om eet- en drinksituaties te verbeteren.</p> <p>De verzorgende / verpleegkundige kan de interventies bespreken met de zorgvrager.</p> <p>De verzorgende / verpleegkundige kan de informatie op begrijpelijke manier over kan brengen op de zorgvrager</p>

5. Coördineren van de zorg rondom ondervoeding en doorverwijzen naar andere disciplines

Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
N. V. T.	Kerntaak 1: Bieden van zorg en ondersteuning op basis van het zorgdossier Werkprocessen: <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 1.10 Stemt de zorgverlening af • Werkproces 1.11 Evalueert de zorgverlening 	Kerntaak 1 Bieden van zorg en begeleiding in het verpleegkundig proces Werkprocessen: <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 1.8 Coördineert de zorgverlening • Werkproces 1.9 Evalueert de zorgverlening Kerntaak 2 Uitvoeren van organisatie – en professiegebonden taken Werkprocessen: <ul style="list-style-type: none"> • Werkproces 2.1 Werkt aan deskundigheidsbevordering en professionalisering van het beroep • Werkproces 2.2 Werkt aan het bevorderen en bewaken van kwaliteitszorg

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
6. Coördineren van de zorg rondom ondervoeding en doorverwijzen naar andere disciplines	<ul style="list-style-type: none"> – beslissen en activiteiten initiëren – samenwerken en overleggen – overtuigen en beïnvloeden – presenteren – formuleren en rapporteren vakdeskundigheid toepassen – analyseren – plannen en organiseren 	8 http://www.stuurgroepondervoeding.nl/fileadmin/inhoud/verpleeg_verzorging/documenten/klinische_les.verzorgingVenV_01.ppt Format voor een klinische les. Leermiddelen over het geven van	De verzorgende kan in presentatie aantonen op de hoogte te zijn van de taken en verantwoordelijkheden van alle zorgverleners die een rol spelen bij het voorkomen van ondervoeding. De verzorgende schakelt de

Specifieke werkprocessen	Competenties en gedragsindicatoren	Hulpmiddelen	Resultaat
	<ul style="list-style-type: none"> - omgaan met veranderingen <p>Dit betekent dat de verzorgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kan overleggen met de coördinerend zorgverlener en een inschatting te maken welke interventies uitgevoerd zouden moeten worden - is op de hoogte van de taken en verantwoordelijkheden van verschillende zorgverleners die betrokken zijn bij het onderwerp ondervoeding <p>Dit betekent dat de verpleegkundige of coördinerend zorgverlener ondervoeding:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Als 1ste aanspreekpunt functioneert - kan beoordelen of de beschreven interventie volstaat, of dat er hulp nodig is van een andere discipline - kan de arts of diëtiste consulteren - kan helpende en verzorgende advies en instructie geven over de interventies bij ondervoeding - organiseert regelmatig scholing t.b.v. deskundigheidsbevordering 	<p>een klinische les ten behoeve van deskundigheidsbevordering (niveau 2, 3 en 4)</p> <p>Vakbladen en tijdschriften</p>	<p>coördinerend zorgverlener indien nodig</p> <p>De verpleegkundige of coördinerend zorgverlener kan door het geven van een klinische les of vaardigheidstraining laten zien dat zij beschikt over voldoende competenties met betrekking tot ondervoeding.</p> <p>De verpleegkundige of coördinerend zorgverlener toont aan op de hoogte te zijn / blijven van alle nieuwe ontwikkelingen m.b.t. ondervoeding om de kwaliteit van zorg te verbeteren.</p> <p>De verpleegkundige of coördinerend zorgverlener heeft een stimulerende werking op collega's.</p>

Bijlage 1.

Casus

Mevrouw van Dijk is 82 jaar en woont zelfstandig. Zij krijgt drie maal per week hulp bij het douchen. Sinds kort draagt zij steunkousen en komt een verzorgende deze dagelijks aan- en uittrekken. Mevrouw kampt al jaren met overgewicht en heeft meerdere pogingen gedaan om af te vallen. Dit is niet gelukt

Drie maanden geleden is de man van mevrouw van Dijk plotseling overleden. Mevrouw probeert zichzelf te redden maar mist haar man niet alleen emotioneel maar ook in praktisch situaties. Zij gingen drie keer per week samen boodschappen doen, kookten vaak samen en ook bij andere taken was er hulp van haar man. Mevrouw heeft drie kinderen. Een dochter komt in de loop van de week regelmatig even langs, de andere kinderen komen regelmatig in het weekend op bezoek.

Mevrouw geeft aan zich lusteloos te voelen en onderneemt weinig tot geen activiteiten.

Opdracht:

1. Ga naar www.stuurgroepondervoeding.nl en zoek op wat ondervoeding is.
2. Wat zijn risicofactoren voor het ontstaan van ondervoeding?
3. Waarom wordt ondervoeding in thuiszorg vaak niet of te laat herkend?
4. Denk je dat mevrouw van Dijk een risico vormt voor ondervoeding? Motiveer je antwoord
5. Noem twee gevolgen van ondervoeding en wat deze kunnen betekenen voor mevrouw van Dijk.
6. Welke rol heb jij als helpende, verzorgende of verpleegkundige bij mevrouw van Dijk op het gebied van voeding?
7. Is ondervoeding op de plek waar jij als helpende, verzorgende of verpleegkundige stage loopt of werkt een onderwerp dat besproken en onderkend wordt?
8. Zijn er op de afdeling waar jij werkt cliënten die een risico vormen voor ondervoeding?